

**שולחן ערוך אורח חיים (סימן רצב)**  
**ב אומרים: צדקתך ואם חל בו יום שאילו היה חול לא היו אומרים בו במנחה נפילת אפים, אין אומרים צדקתך.**

**תהלים פרק קיט**  
 (קמב) **צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת:**

**תהלים פרק עא**  
 (א) **יְהוָה ה' חֲסִינִי אֶל אֲבוֹשָׁה לְעוֹלָם:**  
 (טו) **פִּי יִסְפֹּר צְדָקָתְךָ כָּל הַיּוֹם תְּשׁוּעָתְךָ כִּי לֹא יִדְעָתִי סְפָרוֹת:**  
 (טז) **אָבֹא בִּגְבוּרוֹת אֲדַנִּי ה' אֲנַפִּיר צְדָקָתְךָ לְבַדְּךָ:**  
 (יז) **אֱלֹקִים לְמַדְתִּנִּי מִנְעוּרַי וְעַד הַנְּהָ אֲגִיד נִפְלְאוֹתֶיךָ:**  
 (יח) **וְגַם עַד זִקְנָה וְשִׁיבָה אֱלֹקִים אֶל תַּעֲזָבֵנִי עַד אֲגִיד וְרוּעֶיךָ לְדוֹר לְכָל יְבוֹא גְבוּרָתְךָ:**  
 (יט) **וְצְדָקָתְךָ אֱלֹקִים עַד מְרוֹם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְדֻלוֹת אֱלֹקִים מִי כְמוֹךָ:**

**תהלים פרק לו**  
 (ו) **ה' בְּהַשְׁמִימִים חֲסִדְךָ אֲמוֹנָתְךָ עַד שְׁחָקִים:**  
 (ז) **צְדָקָתְךָ כְּהַרְרִי אֶל מִשְׁפָּטְךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהִמָּה תוֹשִׁיעַ ה':**  
 (ח) **מִה יִקָּר חֲסִדְךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצַל כְּנָפֶיךָ יִחְסְיוּ:**

**ספר אבודרהם תפלת מנחה של שבת**  
 צדקתך צדק לעולם. וצדקתך אלהים עד מרום. צדקתך כהררי אל. כך נהגו לאמרם ברוב המקומות בספרד. וכתב אבן הירחי שלא יתכן לאמרם על זה הסדר. כי בתלים כתוב ראשון צדקתך כהררי אל בלמנחה לעבד ה' לדוד נאם פשע לרשע (תה' לו, ז). וצדקתך אלהים בלמנחה לדוד להזכיר (שם עא, יט) וכן מנהג צרפת ופרווינצאה לאמרם על סדר הכתובים והוא הנכון להגדיל ולהוסיף בשבח המקום ב"ה: בתחלה נדמית שגדלה כהררי אל, ועוד גדלה עד מרום, ולעולם צדקתו ותורתו אמתיים עד כאן וכך הם מסודרים בסדר רב עמרם ורבינו סעדיה. והטעם שנהגו לומר צדקתך כתב מר שר שלום כי הוא צדוק הדין על שמת משה רבינו ע"ה בשבת במנחה. וגם נהגו שלא לקבוע מדרש באותה שעה כי חכם שמת בתי מדרשים בטלים ומנהג אבותינו תורה היא. והקשו עליו כי נראה כי מת בערב שבת דאמרינן בסדר עולם (פ"י) ובכ"ח בניסן נלכדה יריחו ושבת היה שנאמר (יהושע ו, טו) ויהי ביום השביעי וישכימו כעלות השחר ויסובו את העיר כמשפט הזה שבע פעמים וכתוב אחר כן ותפול החומה תחתיה. ומדכ"ח בניסן שבת היה ר"ח ניסן בא' בשבת ור"ח אדר שלפניו בשבת, ושבעה באדר מת משה שהוא ערב שבת שכשנשלמו ל' יום לאבלו (יהושע א, א). ויאמר ה' אל יהושע וגו' משה עבדי מת וגו'. וכתוב (שם א, יא) הכינו לכם צידה כי בעוד שלושת ימים אתם עוברים את הירדן. וכתוב (שם ד, יט) והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון ונלכדה יריחו בכ"ח בניסן הוצא מהם שלשים ושלשה למפרע מיום שעברו את הירדן. הא למדת שבז' באדר שהיה ערב שבת מת משה. והכי איתא בפרקא קמא דקדושין (לח, א) ועוד כתיב (דברים לא, ב) בן מאה ועשרי' שנה אנכי היום ודרשינן (סוטה יג, ב) היום מלאו ימי ושנותי. ואמרינן (ד"ר וילך) בו ביום כתב י"ג תורות. ואם היה בשבת האיך כתב. אלא יש אומרים שנהגו לאומרם כמו צדוק הדין על פושעים שעתידין לחזור לדינם אחר השלמת הסדר מצדיקין את הדין על דינם החוזר כדאמרינן בבראשית רבה (ע"י תנחומא סוף תשא) מלאך הממונה על הרוחות מכריז בערב שבת ואומר צאו פושעים מגיהנם ונחו כדרך שישראל שובתין. ובמוצאי שבת מכריז ואומר חזרו פושעים לגיהנם שכבר השלימו ישראל את סדריהם שנא' (איוב י, כב) צלמות ולא סדרים כיון דשלמו סדרים צאו למות וכל זמן שלא התפללו שלש תפלות אלו אינם דואגים ואומרים עדיין לא פנה השמש אבל כיון שהתפללו מנחה והוא ערב דואגים על הלילה הבאה שעתידין לחזור לדינם ולפיכך מצדיקין עליהם את הדין במנחה. ועוד יש מפרשים שנהגו לאמרם לפי שאחר המנחה אוכלים סעודה שלישית. ואמרינן במס' שבת (ק"ה, א) שכל המקיים ג' סעודות שניצול מג' פורעניות מחבלו של משיח וממלחמת גוג ומגוג ומדינה של גיהנם ואלו הג' פסוקים נהגו לאמרם ע"ש אלו השלש צדקות שיעשה עמנו, וכך הם נדרשים צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כנגד חבלו של משיח שיעקור הרשעה. ואמרו רבותינו ז"ל (ע"י ב"ר פל"ג) שהרשעה דומה לתהום מה תהום אין לו חקר כך הרשעה אין לה חקר. וצדקתך אלהים עד מרום אשר עשית גדולות וגו' כנגד מלחמת גוג ומגוג שכתוב בה (יחזקאל לח, כג) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים. צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת. כנגד דינה של גיהנם ששואלין תחלה למת למה לא עסקת בתורה שנקראת אמת. ודרשו זה (סנה' ז, א). מפסוק פוטר מים ראשית מדון. (משלי יז, יד).

### דברים פרק לב

- (ג) כִּי יִשָּׁם ה' אֶקְרָא הִבּו גְדֹל לְאֱלֹקֵינוּ:  
(ד) הַצּוֹר תְּמִים פָּעְלוּ כִּי כָל דְרָכָיו מְשֻׁפָּט קֵל אֲמוּנָה וְאִין עֲנֹל צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא:  
(ה) שָׁחַת לוֹ לֹא בָנָיו מוֹמֵם דּוֹר עֲקָשׁ וּפְתִלְתִּל:

### עבודה זרה דף יח עמוד א

... בשעה שיצאו שלשתן - צדקו עליהם את הדין, הוא אמר: +דברים לב+ הצור תמים פעלו [וגו'], ואשתו אמרה: אל אמונה ואין עול, בתו אמרה: גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי וגו'. אמר רבי: [כמה] גדולים צדיקים הללו, שנזדמנו להן שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין...

### מסכת אבות דרבי נתן הוספה ב לנוסחא א פרק ד

... כיון שראה משה הקב"ה שלא נשא לו פנים ולא נתן לו חיים פתח פיו ואמר הצור תמים פעלו וגו'...

### רמב"ן בראשית (יב:ח)

- (ח) ויקרא בשם ה' - פירש אונקלוס שהתפלל שם, כמו קראתי שמך ה' מבור תחתיות (איכה ג נה):  
והנכון שהיה קורא בקול גדול שם לפני המזבח את שם ה', מודיע אותו ואלהותו לבני אדם...

### תהלים פרק עט

- (ו) שִׁפְךָ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ:

### דברים פרק לג

- (א) וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו:  
(ב) ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אשדת אש דת למו:  
(ג) אף חבב עמים כל קדשיו בידך והם תכו לרגלך ישא מדברתיך:  
(ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב:

### דברים פרק לד

- (י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים:  
(יא) לכל האתות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו:  
(יב) ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

### שמות פרק ד

- (א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא יֶאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְקִלִּי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהִים ה':  
(ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו ה' מִזֶּה מָה זֶה בְיָדְךָ וַיֹּאמֶר מַטֵּה:  
(ג) וַיֹּאמֶר הַשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵיו:  
(ד) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזֵ בַזְּנִבּוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֵק בּוֹ וַיְהִי לְמַטֵּה בְּכַפּוֹ:

### במדבר פרק כא

- (ח) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שַׁרְף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֶס וְהָיָה כָּל הַנְּשׂוּף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי:

### שמות פרק טו

- (יא) מי כמכה באלם ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא:

### בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה לג סימן א

רבי יהודה בר סימון פתר קרייה בנח אמר הקדוש ברוך הוא צדקה שעשיתי עם נח בתיבה לא עשיתי עמו אלא עם הררי אל שנאמר (בראשית ח) ותנח התיבה בחדש השביעי וגו', (תהלים לו) משפטיך תהום רבה, יסורין שהבאתי על דורו לא הבאתי עליהן אלא מתהום רבה שנאמר נבקעו וגו' וכשזכרתי לו לא לו לבדו הזכרתי אלא לו ולכל שיש עמו בתיבה הדא הוא דכתיב ויזכור אלהים את נח ואת כל החיה וגו'.